

Tatár Jeromos

(ügyvéd, Dr. Tatár Jeromos Ügyvédi Iroda)

Ügyvédek mediátor szerepben

Mielőtt az előadás címének megfelelően a mediátor szerepben működő ügyvédekről beszélnék, engedjék meg, hogy kitérjek röviden, arra, hogy milyen az ügyvéd a közvetítói eljárásban, nem mediátorként, hanem saját hivatását gyakorló ügyvédként.

A mediátor számos nehéz helyzettel találkozik közvetítói feladatának ellátása során, amely helyzeteket mindnyájan ismerhetjük mindennapi életünkben, mikor a kommunikáció annyira elnehezül, hogy nem lehet párbeszédet kezdeményezni, a felek között. Az életben ilyen egy szigorú hivatalnok, egy nagyon idős ember vagy serdületlen fiatal, és ilyen egy hosszú és mély konfliktus szereplői közötti párbeszéd is többek között.

Ezek az életben is ismert nehéz helyzetek a mediátor munkája során a közvetítói eljárás lefolytatását nehezítik el, az ilyen típusú kommunikáció semmivel sem könnyebb, a közvetítói eljárás során, mint a mindennapi életben. Ezekre a nehéz feladatokra különböző technikák, ügymenet modellek és sablonok kitűnő segítséget adnak, hogy az általánosan nehezen mediálható helyzetekre és kihívásokra a felkészült mediátor megfelelő és hatásos választ tudjon adni, megfelelő technikával képes legyen a közvetítói eljárást a jó útra terelni, elindítani a felek közötti kulturált, és a sikeres eljáráshoz szükséges párbeszédet.

A nehéz helyzetek között az egyik legnehezebben kezelhető helyzetet egy közvetítói eljárásban, az ügyfelét elkísérő ügyvéd tudja produkálni.

Miközben a közvetítói eljárásban a mediátor a szigorú szakmai szabályokat betartva konstruktív és lehetőleg nyílt kommunikációt alakít ki a felek között. A felekkel szemben semleges, és igyekszik kiegyenlíteni a felek közötti esetleges eltérő erőviszonyt, kordában tartani az egész folyamatot, miközben tanácsot nem adhat, döntést nem hozhat és nem foglal állást az ügyben, bármennyire is elvárja tőle az egyik vagy a másik fél.

Ebbe a közegbe kerül be, számos közvetítói eljárásról szóló, tanulmányban leginkább a „Nehéz szereplők” fejezetben szereplő ügyvéd, aki hivatásának ellátása során, a mediátor szerepet és a mediációs folyamatot nehezítve, olyan szerepet vállalhat, amely megbízója felé imponáló lehet, de a másik félben ellentétzést vált ki ezzel felborítva a nehezen kialakított

léggört. Megpróbálhatja ügyfelétől átvenni a szót, ügyfelét a lehető leghatásosabban képviselni, ezáltal a felek között elérni kívánt vagy már akkor elért közvetlen és őszinte kommunikációt nehezíti el, vagy szünteti meg, gátat szabva annak, hogy a sértett és a terhelt maga képviselje saját magát, álláspontját, érdekeit.

Nehezíti, hogy a terhelt saját felelősségét felismerje, illetve megfogalmazza. Pozíciót képvisel, amelyre a megbízása szól. Ezen a tárgyalóteremben és a hivatás ellátásához hasznos attitűd, a nyílt kommunikáció gátja.

Az ügyvédi képviselő hajlamos a konfliktus érzelmi oldalát figyelmen kívül hagyni, ugyanúgy ahogy ez a jogi személyek sérelmére elkövetett cselekmények esetén a jogi személyek képviselőitől tapasztaljuk.

Ezek után büszkén jelenthetem, hogy szinte napra pontosan egy éve ügyvédek is részt vesznek a büntetőügyekben alkalmazott közvetítői eljárásokban, mint mediátorok és az elmondottak ellenére kiválóan megállják a helyüket, az asztal másik oldalán.

Hogyan lehetséges, hogy az ügyvéd miközben, ügyvédi hivatása ellátása során alkalmazott magatartás minták miatt a közvetítői eljárás mumusává teszik, mindeközben alkalmas és kiválóan helyt áll a mediátor feladat elvégzésére.

A mediátortól elvárt szerep, az eljárás során felmerült feladatok, kihívások és magával az eljárással szemben támasztott etikai elvárások teljesítéséhez szükséges a mediátor részéről egy biztos és igen gyakorlatias jogi ismeret, amellyel az ügyvéd mediátorok nyilvánvalóan rendelkeznek.

Miközben szigorú szabály a közvetítői eljárásban, hogy a közvetítő tanácsot nem adhat, és nem dönthet a felek helyett, arra nagyon nagy szükség van, hogy a mediátor a feleket egy olyan ösvényen terelje biztonságosan kommunikációjukban, amely ösvény a jogszabályok adta keretek között halad, amely eljárás nem sérti senki jogos érdekét.

Elvárt feltétel minden mediátortól, hogy a résztvevők jogait ismerje fel, a mediáció során mindvégig a realitás talaján tartsa az eljárást, ismerje fel, hogy a felek mikor veszítik el a realitás érzéküket, kezelje a felek közötti konfliktust, a vita vagy a folyamat tárgyára tegyen javaslatot és a felek közötti problémát tárja fel. Ezen feltételek teljesítéséhez szükséges tudásanyagot és viselkedésmintát az ügyvéd mediátor ügyvédi hivatásának gyakorlásával kellő mértékben sajátított el.

A mediátortól etikai elvárás, a felelősségvállalás a felekkel szemben, és a folyamatért. Az eljárásban felmerül információk összegyűjtése, rendezése, átadása, felelősség a nem jelenlévő szereplőkkel, más mediátorok és a szakmával szemben. Szigorú etikai elvárás szintén a titoktartás, valamint a jog betartatása, amely etikai elvárásoknak az ügyvéd természetesen megfelel.

A mediátor, ha úgy érzi, hogy valamelyik félnek szüksége van tanácsra, szükség esetén felhívja a fél figyelmét arra, hogy bevonhat az eljárásba jogászt segítőként. Az ügyvéd mediátornak bármennyire is „fájó”, a közvetítői eljárás alapszabályaival összhangban nem teheti meg, hogy a feleknek ő maga adjon tanácsot, és bár kézenfekvő lenne elmondani a feleknek, például, hogy a felelősségbiztosító fizet a károkozó helyett, az ügyvéd mediátor sem tehet mást, mint megfelelő technikával és kérdésekkel a feleket arra tereli, hogy a szükséges információkat a megfelelő személyektől, hivataloktól szerezzék be.

Az ügyvéd mediátor jobban megérzi, ha valamelyik félnek tanácsra van szüksége, tekintettel arra, hogy az ügyvéd mediátor hivatását nem megtagadva a közvetítői eljárást a jogász szemüvegén keresztül is nézi.

A mediátor a tanácsadásával kizökken a szigorúan szükséges semleges szerepéből és a felek attól a pillanattól, nem érezhetik sajátjuknak az esetlegesen létrejövő megállapodást, hanem azt kívülről jövőnek, a mediátor által sugalmazottnak, magukra kényszerítettnek tarthatják. Ezért különösen szükséges a közvetítőktől az ilyen helyzetek elkerülése. Az ügyvéd mediátoroktól elvárható jogismeret, ezekben a helyzetekben abban segít, hogy az eljáró ügyvéd közvetítő időben ismerheti fel, hogy a felek nem rendelkeznek megfelelő információval vagy, hogy a felek téves információval rendelkeznek.

Mindezeket az elvárt szakmai előírásokat és etikai kritériumokat az ügyvéd, az ügyvédi hivatás szakmai szabályainak megfelelő átültetésével, messzemenően és biztos érzéssel tartja, és tartatja be. Nem okozhat neki azon feladatok ellátása gondot, amely ügyvédi hivatásának ellátása során készség szinten gyakorol, mint a résztvevők jogainak felismerése, a felek közötti konfliktus kezelése, az eset vagy az esetleges vita tárgyának tényszerű feldolgozása felismerése, és - ahogy már korábban is említettem - a felelősségvállalása a felekkel szemben az eljárásért, felelősség a nem jelenlévő szereplőkkel, más mediátorok és a szakmával szemben. A titoktartás, valamint a jog betartatása.

Ezáltal számos problémás, vitás vagy kétséges helyzetben az ügyvéd mediátor biztosabban tudja a közvetítői eljárást irányítani, amely nemcsak a

feleknek nyújt biztonságot, hanem a közvetítői eljárásba vetett bizalmat növeli, a mediátor szakma megbecsülését mélyítheti.

Természetesen azon ügyvédek, akik ismerik vagy már tapasztalatból megismerték a közvetítői eljárás szabályait és lényegét, igen hasznos szereplőként vesznek részt az eljárásban, ügyfeleik számára szükséges és gyors tanácsok és információk megadásával, ezzel könnyítve és gyorsítva is az eljárást, ügyfeleik érdekeit megfelelően képviselve.

Mit tehet az ügyvéd mediátor annak érdekében, hogy az ügyvédi hivatását gyakorló kartársa ilyen hasznos és értékes résztvevője legyen a közvetítői eljárásnak? Mindenekelőtt szükséges a felvilágosítás, a megfelelő tájékoztatás az ügyvéd szerepére, amely tájékoztatást az egyes közvetítői eljárás megkezdését megelőzőleg a felek megkapnak közvetlen a mediátortól, de ugyanilyen szükséges lenne az általános ismeretterjesztés már az oktatásban és a szakmai fórumokon, hogy minden résztvevő tisztában legyen szerepével és annak határaival a közvetítői eljárásban.

Ennek a fiatal jogintézménynek szüksége van arra, hogy minden résztvevő, a szerepeivel tisztában legyen, és annak megfelelően hagyja növekedni és fejlődni.

Meggyőződésem, hogy a közvetítői eljárások nemcsak gyorsaságukkal és a bíróságok tehermentesítésével, illetve a költségvetés kímélésével hoztak újat az igazságszolgáltatási rendszerbe, hanem azzal, hogy az oly sok vita és konfliktus alapját képező párbeszédhiány, egymásra oda nem figyelés vagy kommunikáció-képtelenség megváltoztatásban is újat nyújtottak. Kevés rendőr, ügyész, bíró vagy ügyvéd mondhatja el magáról, hogy a terhelt és a sértett az eljárást követően együtt felhívták és megköszönték az eljárást, annak hangulatát és a közöttük helyreállított kapcsolatot egy családi ügyet követően, vagy hogy szemtanúja lenne, amikor egy idős veteránautó gyűjtő féltett kincsének megrongálójával az eljárás befejezését követően derűsen és viccelődve távozik, egymást megértve, a közöttük lévő konfliktust kitárgyalva.